

IS ZAWARTOŚCI TECZKI — Kisiel Stefan

T: M: 16/625 Pom

Grodziński AK

I/1. Relacja k. 4 s. 1-4

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 1 s. 1

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne. —

IV. Korespondencja k. — s. —

1) z E. Zawackim, k. 5 s. 1-5

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 13

VI. Fotografie Brak

I/Relacja - Kisiel Stefan

- 1) Fragment relacji St. Kisiele z listu do p. Hirma w dniu 20 kwietnia 1979 roku,
oryginał k. 15, 1
- 2) Rozmowa - relacja przeprowadzona ze St. Kisielem w dniu 11 stycznia 1979 roku
oryginał k. 25, 2 - 3
3. Biogram - relacja autorstwa Tadeusza
Jaszowskiego, mpis. k. 1 s. 4

2

ROZMOWA z Stefanem Risiem 11.7.79

Rozmowa (zapowiedziana o godz 15) trwała od 18³⁰ - 19¹⁰
w mieszkaniu St. Risiela przy ul. Wyzwalczyku 45,
(to jego mieszkaniem pośrednim, stał przez krótko czas
był wyznaczony w 1940 r (?) na ul. Groblowa 7)

W czasie wojny St. Risiel dobrze władał językiem niemieckim
był (na etapie robotniczym) kierownikiem firmy, w której
Vierwerkertungs genossenschaft w Groduńsku

St. Risiel został zaproszony przez "Stanimirów"
J. Górska za pośrednictwem Szarkowskiej, który
przyjechał do Górskiej na Groblową

Ze St. Risiela nie było zaproszenia - wyjechał
wyjechał 6 dni.

Ps St. Risiel "Szarmatny" (ktoś z kłopotami)
data nie pamiętam 1940?

St. Risiel był punktem kontaktowym i pośred-
niym Górskiej. W miarę odbywały się od-
prawy, niektóre były obecni Szarkowska,
Szwarczewska, Tomaszki i in. - St. Risiel w nich
nie uczestniczył.

St. Risiel przypomina sobie:

- Prekarski Górskiej jako kwatery mieszkaniowej
między w Brodniej Fabryki i Janiny - Górska tam
przyjeżdżała, jadła kolacje i przyspiał noc
- W 1942 r przyjechała kwiśka z Bydgoszczy. Kwasi
w walizce z podwojnym dułem 10 000 Rm do
dyspozycji Górskiej. Przemyśle przechowywał w
piwni Risiela, Górska wybrała po kilkadziesiąt Rm.
ostatnie 700 Rm pobrat w dniu 30 III 44 w
dniu aresztowania Risiela (co następnie w
biuro)

3.

3

St Kiriel jako dawny mieszkaniec Góndrydru podawał Górowskiemu opinie o Góndrydrze o których chodzilo Górowskiemu

- W marcu 1944 Górowski det 3 strażki z ukrytymi papieroskami

I meliorato dał p. H. Maternu, że miała kontakt z Grarkowskim (pracującym w organizacji Todt na terenie Bruy). Miała mu polecić numerki z Niemiec aby mógł się przedostać miał polecić mu Płock.

W strażku znajdował się adres w Modlinie, na który miał zgłosić się Grarkowski (był przesłany na organizację z jego powojennego w Góndrydrze?)

II Horek był przesłany dla adwokata Cierkowskiego

III oświada dla Murawina

Te strażki leżały na biurku w tymczasowej pracy St Kiriele kiedy przyniósł po niego Gestapo Gestapo ich mu odkryło. Ktoś (może Maternu?) odmówił jej do domu Kiriele, gdzie przebywały bracia jego dr. Cichanowski

Zdaniem Góndrydra St Kiriel informuje:

Selbstschutz zlikwidował w dniu 180 zjadł Góndrydrze ile 18? 2? 1939

- Selbstschutz zamordował Hanowicki, zony droższy

- Imz przed wyjściem Rosjan Gestapo wywiezło około 150 mężczyzn z wyznika Góndrydrze, wśród nich ludzi z Borsulicy, U. Kierke oraz około 60 osób z Góndrydra (także znajdujących się w tym czasie Góndrydrze) (ostatnie)

Których opin znalazli przy likwidacji Delegatury Rosjan? - proces Ratajski z Poznania; wywieziono 150 wywieziono w marcu w kierunku Chojnic

4

Kisiel Stefan 1901 - 1980, ps. "Szarmatwy", kier.dz.org.Insp.Grudziądz
Ur.w 1901r.s.Józefa i Anieli z d.Kazan,zam.w Grudziądzu ul.Wybickiego
45.Przed wojną kier.Spłdz.Roln."Rolnik",spokrewniony przez siostrę
Helenę z rodz.Bizanów,kupców i przemysłowców w Grudziądzu i Brodnicy.

W czasie okupacji pracował nadal w spółdz.roln.,mieszkał przy ul.
Groblowej 7.W 1942r. nawiązał kontakt z J.Szarkowskim,który zapoznał
go z J.Grusem ps."Stanisław".Został mianowany kier.dz.org.tworzącego
się Inspektoratu AK Grudziądz.Przekazywał polecenia J.Grussa Szarkow-
skiemu,a potem Sierosławskiemu.Kontaktował się z R.Burczykiem i A.
Neumanem oraz adw.Ciarkowskim.

W mieszkaniu przy ul.Groblowej 7 przechowywał pieniądze organiza-
cyjne i dokumenty.Była to kwatera J.Grussa.30 III 1944r.St.Kisiel
został aresztowany przez Gestapo wraz z innymi członkami dowództwa
garnizonu i Inspektoratu AK w Grudziądzu.W czerwcu 1944r.został osa-
dzony w Stutthofie,który przeżył.Po wojnie nadal pracował w spółdziel-
czości rolniczej w Grudziądzu.Zmarł 18 IX 1980r.w Koszalinie.

APAK Dok.Insp.Grudziądz

T.Jaszowski

II. Materiały uzupełniające relacje -
- Kisiel Stefan:

1. Jassowski J., biogram „Kisiel Stefan”, [w:]
Słownik biograficzny konspiracji pomor-
skiej 1939-1945, Toruń 1994, z. 1, s. 113,
ks. 13.1

1

Kisiel Stefan ps. „Szarmatwy” (1901–1980), kierownik org. sztabu Insp. AK Grudziądz.

Ur. 31 I 1901 r. w Grudziądzu; syn Józefa i Anieli z d. Kazan, zamieszkały przed wojną w Grudziądzu przy ul. Wybickiego 45. Był postacią znaną w zamożnych kręgach grudziądzkich, działając na stanowisku kierownika Spółdzielni Rolniczej „Rolnik”, spokrewniony przez siostrę Helenę z rodziną Bizunów, poważanych kupców i przemysłowców w Grudziądzu i Brodnicy.

W czasie okupacji pracował nadal w Spółdzielni Rolniczej, ale jako biuralista, wysiedlony do gorszego mieszkania przy ul. Groblowej 7. W 1942 r. wszedł w kontakt organizacyjny z Józefem Szarkowskim ps. „Szary”, drugim z kolei inspektorem ZWZ–AK Grudziądz i z Maciejewskim. Szarkowski skontaktował Kisiele z Józefem Grussem ps. „Stanisław”, szefem wywiadu KO AK Pomorze, a ten – pełniący równocześnie obowiązki zcy szefa sztabu KO – zamianował go kierownikiem organizacyjnym sztabu Inspektoratu AK Grudziądz. Kisiel miał odąd bezpośrednią łączność z Grussem, który często nocował w jego mieszkaniu i przechowywał tam swoje dokumenty. Kisiel przekazywał polecenia Grussa Szarkowskiemu i potem →Józefowi Sierosławskiemu ps. „Grad”, trzeciemu z kolei inspektorowi Grudziądz, ale także bezpośrednio Robertowi Burczykowi ps. „Kaszuba”, kmdtowi Rejonu Lotnisko i →Aleksandrowi Neumannowi ps. „Mróz”, dowódcy grudziądzkiego „Batalionu” AK, a także adwokatowi Władysławowi Ciarkowskiemu.

Kisiel przechowywał również fundusze organizacyjne i dokumenty Inspektoratu. Dnia 3 III 1944 r. Kisiel został aresztowany przez gestapo razem z Lazarem, który pełnił w tym czasie funkcję kmdta Garnizonu AK. W czerwcu 1944 r. został osadzony w obozie Stutthof (co oznaczało, że gestapo nie rozpoznało jego funkcji).

Po wojnie Kisiel nadal pracował w spółdzielczości rolniczej w Grudziądzu. Zmarł 18 IX 1980 r. w Koszalinie.

APAK, T.: Kisiel S.; dok. Insp. Grudziądz; Akta Prok. S. Okr. w Grudziądzu w sprawie śmierci J. Sierosławskiego; C i e c h a n o w s k i, *Ruch oporu...*

Tadeusz Jaszowski

źródło: „S.B.K.P. 1939-1945” pod red. Hanmy
Maciejewskiej-Marinowskiej, Elżbiety Zawackiej,
Toruń 1994, cz. I, s. 113

IV
71. Korespondencja S. Kisiela z E. Zawacką,

- 1) list z dnia 10 listopada 1978 do p. prof. E. Zawackiej, rękopis, K1 5.1-2
- 2) list p. prof. E. Zawackiej z dnia 30 listopada 1978 roku, rękopis K1 5.3
- 3) list do p. prof. E. Zawackiej, z dnia 10 grudnia 1978 roku, rękopis K1 5.4
- 4) list do p. prof. E. Zawackiej, z dnia 11 grudnia 1978 roku, rękopis K1 5.4-5

Kol

Grodziński d. 10. X. 78.

W. Paw. Pami Dr. Soc. Zawacki

Toruń

Pierwszą stroną materiału - przedmowa, że dopiero drugi wyjazd - ale
 jestem swobodny rozległymi słowami. Potem chciano wyjechać
 dopiero po rozmowie z 2 osobami a które nie były to same
 Grodzianin. Po tych rozmowach przedyskutowano Historie Przebieg nie
 istniała na naszym terenie. Co postanowili zrobić pami Przebieg
 z domu Bizem rozwiązania tu kilka małżonka 37 Wdowa Osicki
 Przyjemnym że ktoś się zajmiesz. Tam Pami stwierdził Grodziński
 zorganizował A.K. między Przedstawiciele Historii. Był to Józef
Łom był Kapitan emeryt - ale on już nie żyje był na jego
przebiegu w Grodzińsku na torach złożył nie w roku 1870. Przekonany
 że przebiegiem nie jest nie z Grodzińskiem ale nie z torami
między nie ale tytuł nr 35 daty z. Można znajdzie wydanie
przed Wojny Przebiegiem Historii autor Mieczysław Łobaczewski
pod tytułem emeryt p. T. " Ruch oporu na Przebiegu Łobaczewski 1839 -
1845. Autor tej książki był w Grodzińsku, ja to byłem na tytuł
rehabilitacji w Łobaczewski. Można o tej konferencji m. i. nie chciał ty
książki rozprawy ale brak nie z tytułem. Można nie
" Łobaczewski z tytułem nie z tytułem. Można nie
o tytułem nie z tytułem.
 W sprawie wyjazdu ob. Grodziński Włodzisław Przebiegiem rozwiązania
 w Grodzińsku Dziennik Rynek nr. 35 m. 8. 1 piętro (na tytułem)
 Pami 46. była po wyjazdzie 20 list Powstania Łobaczewski w Łobaczewski
 języka rosyjskiego. Jej ma był pod wyjazdem na tytułem rozwiązania
 w Łobaczewski Historii rozwiązania; nie po tytułem rozwiązania tytułem
rozwiązania nie z tytułem, nie z tytułem rozwiązania tytułem
tytułem rozwiązania w Łobaczewski. Można nie z tytułem tytułem

napisane 20.10.78

napisane 30.10.78

3
Toruń, 30 x 1978r 3

Szanowny Panu,

Dziękuję serdecznie za list z dn. 10 x br
Wykorzystam podane adresy i napiszę
do p. Orsiński i p. Materny.

Proszę Pana o informację o Biznowy,
przyjmuje się, że Pan jest jej krewnym
(jest z domu Kisiel); chociaż ona inter-
wjuje u Brodnicy, gdzie może jej przed-
stawię być dyrektorem Banku kudowego.

Z dr. K. Cichanowskim jestem w kon-
taku. Sędna Rabiniski nie żyje, ale
mam jego relację jak również protokół
z naszego zebrańa grudniowego ZBOWiD
z dr. Cichanowskim.

Co Panu wiadomo o pracy Zetmowski
skupacymy p. Klumanne? Co Pan
wie o działalności p. Siarkowskiego? Czy
zna Pan jakieś kontakty szeregisty o imię?
Za co Pan został aresztowany ³⁰ 15. III 1944r,
czy u zryż zku z działalności Grupa?

Proszę o szeregisty Pana działalności.
P. St. Długiewicz wspominał mi o Panu.

Ze ser. wyrazy poważania
Elżbieta Zawacka

W kucyony Pami Fr.

Przyknujaco na ostatnio pisano ches dno yon towa i
wyjawnio je miedzio - przypruram, ze Wkucy.Pami obzgnuda
kledue iu formozji. Olori Porocua Ozicka jest carka
Lylwostka Piraciu bytego dyrektora Paubku Ludowcy. Liortca
maja Helena byda ruzny mlodnego brata Lylwostka B.
Leana. Ale obaje nie zyje. W naszym domu przy ulicy
Jakuba 3 w Brodnicy mieszkaly 4 moje siostry, Maria
Felicya, Helena i Jozanna. Jozanna bytko zyje ma
ale juz 83 latu. Za mamie przewieductwou zamienitrowad
pau Luan w onie polityku w Brodnicy w mieszkaniu
mniek siostry Felicyi i Jozanny. W onie wojny nie
rozmaratam z mrozycem L. Piraciuu ani siostrami ma
temat rucha oporu AH: i p. Takie polowine dawad
namu p. Luan, rily z raru wyspy ma bydo dalnych
ofiar. Zjedily Wkucy.Pami ^(dowiadu, ni) ~~z~~ dowiadu o dawadluwio
w Brodnicy do mozdly adwistie iu formozji pau Laskowstka
namiemkaly w Solawisku ul. sobotki nr. 21. b., ktory
tai pranie ewtrismie unyduje w Zanozdui Zborsku
w Solawisku ulicy, (zdaje rily) Kapelunawiskoi
(dluzgi targ ostatnia alca ma lewo) on wtkucy
mieszkal w Brodnicy i dopiero po wyznie pnapro-
wadzil rily do Solawiska. Byd tai awenturacz i brate
porocuy spotrakalim^{ny} w Hutpofu. Moje awenturanie
i.t.d. to dluga historia o tym wstypnym rzecz lud-
mori rortnie. Z wyznie namiemkiam

P.S.

on siednia
kaminow rilye inweldu woj.
box jecus, mygi byt kildu dno tomm w Gredziada

Stanisław Tani

Miałam sporo zajęć w czasie gdy otrzymałam list Tani w sprawie uczestnictwa w A.H. - rekroko Stanisławy Bizanowej żony dyrektora Banku Ludowego w Brodnicy - teraz poproszam z odpowiednią o tym co mi wiadome i przepraszam za zwłokę. Oboje w Brodnicy żyli dwaj bracia Bizanowicze: Sylwester Bizan dyrektor Banku Ludowego w Brodnicy - mój Ojciec, oraz jego brat Leon Bizan, Kupiec; Oba urodzeni w Plezrewie (pożnianstku) jedyni z tej rodziny. Mój Ojciec Sylwester Bizan pracował w Banku Przemysłowców w Poznaniu przybył do Brodnicy w 1914 r. z doktorem Janowskim, by na tym terenie organizować ruch wolnościowy oraz dla przygotowywającego się do powstania w Małopolsce zbierać środki materialne, bracia werbowali następnie posyłać ochotników. Od 1920 r. Ojciec był kierownikiem Zarządu Banku Ludowego w Brodnicy od 1920 - dyrektorem długoletnim (d. 1937) zamart w Chelamnie do 2. 1928. Matka moja pierwsza żona Ojca, Zofia z domu Szczerwanster - ur. w Poznaniu zmarła 21.8.31. Drugą żoną mego Ojca była Katarzyna z domu Mielkowska również już nie żyje.

Leon Bizan miał żonę Helenę z domu Wasiel siostrę Stefana Wasiela z Grodziska (oboje nie żyją). Ich jedynym synem Adam Marian Bizan jest redaktorem w P.T.W. w Warszawie. Stanisławy Bizan nie było ani w rodzinie Sylwestra Bizana ani w rodzinie Leona Bizana, jedyni możliwym jest, że ktoś przybrał sobie to nazwisko w czasie okupacji.

Wszystkie moje siostry małoletnie nie mogły być uczestnikami A.H. (inne imiona) jedyną ^{2 urodz.} siostrą odcennej pincowatą kwótko przed wojną w P. B. Kryciu przy garnizonowej służnicy w Brodnicy

(1939 grudzień)

po utroczaniu Hitlerowców przedstawiła się do Warszawy tam
przeżyła polskanie i dotąd mieszka, jednakże nie mi o tym
nie wiadomo czy miała kontakt z A W, jej adres Anna Grabowska
Warszawa (00-503) ul. Żurawia 3 m 34c

Trwa żona mego Ojca ^{Bizanowa} Hatalaryna z domu Mielkowska mieszkała
z trojgiem dzieci (do lat 12) na wsi w Firwozynie w Selachowicach
pow. Brodnia (miejscowości okolica lasami...) mówiła mi, że
otrzymała drobne zapomogi z tajnej organizacji. Nie pytałam wtedy
o szczegóły domyślając się, że interwencyjny się Ojciec przysłał jej pomoc
Ojciec ukrywał się pod Rypinem na wsi w ~~sołtys~~ ^{sołtys} pracował we
dniu fizycznie, nocami prace pisownie gdyż sołtys nie umiał...
za namową mego Ojca przysłał z grupą mając w ten sposób możliwość
umieszczenia do takich interwencyjnych się...

sołtys

Ważniejszą z córek to rodzona II żona mego Ojca, była z matką,
stała, może pamięta czy jej matka miała kontakt z ludźmi
a t.j., - mieszka w Toruniu przy ul. Hraszewskiego 38a m 5
- mieszkała w Toruniu obecnie...

To jest wszystko co wiem w interesującej Pani sprawie
życzę dnia pomyślności w tej cennej pracy oraz łaskę
wyraży szacunkiem

Bożena Osacka
86-300 Grudzień
ul. Madagone 37a

Granoone Pani -

Dziękuję serdecznie za informacje. Okazuje się, że
miałam ile podane imię. Chodzi o Helenę Bizanową,
z d. Kisiel; miałam podane, że syn jej, redaktor, przy-
jeżdża na weekendy na gród matki. Chodzi więc o Pani
stojącą. I teraz mam do Pani kolejną prośbę - proszę
o wypełnienie zapytanych kwestionariusza, może przy pomocy
Kwinty Pani a syna H Bizanowej

W Rozdymosie w Brodnicy był ważny punkt kontaktowy
i lokal pracy ~~dotychczas~~ ^{dotychczas} dowódców pomorskiego oddziału PTK
m pp. Dulskich. Czy ^{można} ^{być} ^{tu} ^{można} ^{być} ^{tu} może zdobyć informacje, czy
ojciec Pani był w PTK i jakie pełnił funkcje? Może o Gettys
żyje w pow. rypińskim? Proszę serdecznie pozdrawić p. St. Ki-
siele, którego odpowi na ostatni list z dn.
Lovers zżenie sierotom

T: A-16/625 Pom.

Grudziódz

Wisiel Stefan

✓ Karty informacyjne

K 13

Grudziadz AK
1
Kiniel Stefan
ur. 1904 s. Józefa i Anieli z d. Kamen
Grudziadz ul. Wybrzeżnego 45 - kier. spółdzielni
wstąpił do AK 1942 przez Szarkowskiego i
Maciejewskiego, kontakt ze "Stawinowem"
wraz z Kowiczem marzec 1944 wraz z Kuzarem,
Gumowonim, Gzygicem i Mrowkowskim

aktę TDS 950/48 w gm. Jurecki Siemiatycki ego D

M-16

Grondrijsds
2

++ Rissel Stefan, brat Heleny Bizanowskiej
inf. matronka Mariana Bizanowa, żona Heleny
9 nr 31 I 1901, zm. 18. IX 1980 w Koszalinie
- jego żona Zofia żyje Koszalin 75-713 ul. Kor-
caka 31 - wieloletni

miękiat Grondrijsds ul. Bybickiego 43
(Dom Rolnicze gdańsk Rissel brat Stefan)

miat kontakty konspiracyjne nieznane młodemu
Marianowi Bizanowskiemu

często gościł w Porodimicy na fakulcie 3 2 wózek
szkolny. Wieloletnie marsze w Felisji na parterze
i w Bizanów na piętach

Stefan
Wisiel Stanisław

Grudziędz
A 5L 3

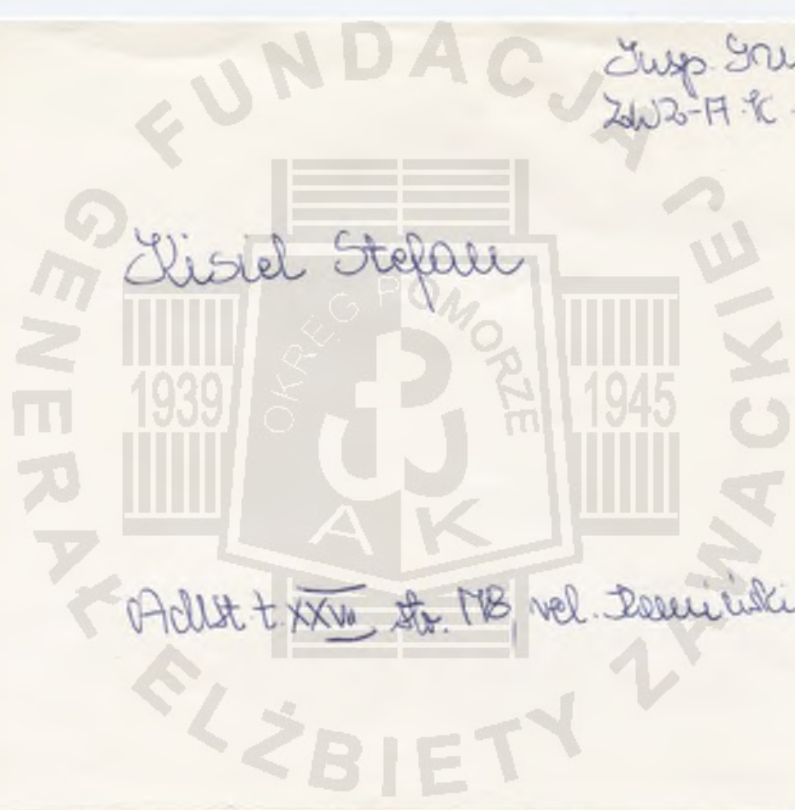
zob. Hey's f., Militarne prac-
sio'si Grudziędz, Grudziędz
2002, s. 226 = bibl. FA PAK +
tez. Imp. Grudziędz

rk. XII 08

a/

Čus. Gruchich
202-11-10 4

Lisel Stefa

Adst. t. XXV, str. 118, vel. Dosa uki St.

W202 95

16 m

arv. III 44 v

2. Ročnin

arv. 31. I 1901 v

nr oborn 37 439

arv. 30. III 1944 v

K. Eichmann. 233

po Szarmaty / Bronykin

5

Kissel Stefan

Grodnyok

Grodnyok ul. Bybichygo 45

"Mikolajskis" wie o mi. od
Mieszana, w byt w TK

brat Bronykin? (zob. Kinal)

spisaci o adres Bronykin

H Hirs podaje, ze byl podobno szarmatkin
TK w Grodnyok

napisana 12. X 78
protom 30 XI 78

odpisanci 10 XI 78

Kisiel
16 maja
1942

Gondry 6

Gross ma być z tobą w kontakcie w czasie pobytu
w Gondry od końca 1942 lub pocz. 1943
ustanowił go swoim informatorem dla zaku-
pcyjnej pracy organizacyjnej
Kwadrat Grossa

del 29 VI 1964 z Poddunicy - Piotrowic St. Kisiele i
Kisiel zamort 4 lata temu, zame jego żyje i mieszka
w Rosalimie. Mieszka w Bismar (nie Piotrowic)
napisać do niego o relacji - Warszawa ul. Łódzka 40/4

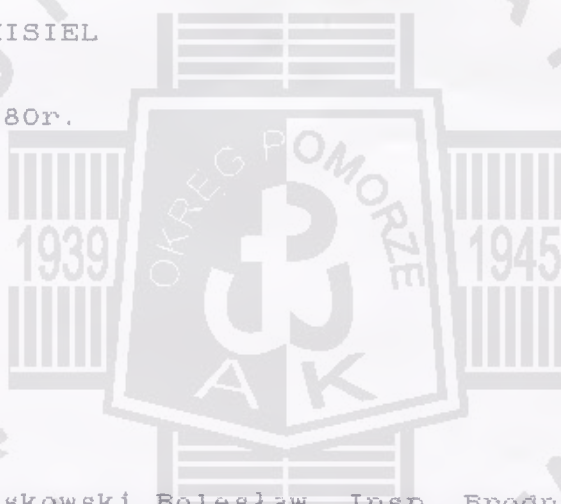

8

KISIEL

GRUDZIĄD

Zm. 1980r.

T.: Laskowski Bolesław, Insp. Brodnica, V/11.

MGr'94

Kisiel Stefan

zob anto K Mendyk

arestowany razem z grupą Sievostawskij

30 III 44 Buryk, Rochon, Kasav, Sievostawskij

markiewicz Kisiel, Grogow, Lachowski, W-

biniski, Obrowski, Lipinski, Gromowski

Cievkowski, Monerowska, Rudka,

Gzyniec

Grupa
PK 10

61/

GRUDZIĄDZ
AK M

KISIEL STEFAN

Kier. organizacyjnej Inspekcji
i Garwolu.
S. Górcza i Anieli, ul. M. Lubińskiego 1901 r.
zam. przy ul. Mybickiego 45 II część wojny -
przy ul. Grobłowej 7. Przed wojną kierownik i
spółwłaściciel "Rolnika", pracował tam też podczas
okupacji.

Stefan AK na Pomoc, s. 143

a

FK 13
Smardzisz

KISIEL Stefan

ps. "Szarmotury"

Urodz. 31. I. 1901 r. w Smardziszce.

Pracownik org. etatu Zusp. FK Smardzisz.

31. III. 1944 r. uwięziony przez Gestapo. Obóz konc. Stutthof.

Zob. Stawicki Andrzej. Duszp. Poln. cz. 1, s. 113

Encyklopedia Archiwum Pomorskie FK
Jonek, 1994 r.

UJew/2001

86-300 Grudziądz

Kisiel Stefan

Grudziądz
AK

Kisiel Stefan - "Szarmatuz"

Kinul Stefan

ZESKANOWANE

